

[CONSTANTIJN HUYGENS] (DEN HAAG)
AAN HENRI DE BERINGHEN [PARIJS]
6 FEBRUARI 1670
6745

Samenvatting: Huygens schrijft Beringhen vanwege een zaak Orange betreffende. In het postscriptum verzoekt hij Beringhen te bemiddelen teneinde van Nielle een aantal Italiaanse liederen en werken voor theorbe te krijgen. Huygens wil dit gaarne vergoeden door eigen composities terug te sturen, waarover Nielle dan een oordeel mag vellen.

Beringhens antwoord is, evenals de reactie van Nielle, verloren gegaan. Huygens reageerde op beide brieven op 1 mei 1670 (6755, 6756).

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 3, pp. 303-305: afschrift (apograaf).

Vroegere uitgaven: Jonckbloet 1882, nr. 61, p. 52: onvolledig (<Pourez-vous ... autre oreille.>).

— Worp 6, nr. 6745, p. 260: enkele zinnen (<vueillent s'appliquer ... comme il va.>; <que tout oppressé ... la dernière perfection>), rest samengevat.

— Rasch 2007, nr. 6745, pp. 1092-1096: volledig, met Nederlandse vertaling.

Namen: Pierre de Bouc (heer van Gaut); Crochant; Hugues de Lionne; Pierre de Nielle; Jacques de Souvray (groot-overste van Frankrijk); Thomas à Kempis; Willem III.

Plaats: Orange.

Glossarium: air (lied); harmonie (harmonie); musique (muziek); pièce (muziekstuk); tiorbe (theorbe).

Transcriptie

Copie.

¹À Monsieur de Beringhen.

À La Haye, ce 6me Fevrier 1670.

Monsieur,

Vous aurez peut-estre de la peine à vous souvenir d'un[e] affaire qu'il vous a pleu me recommander de la part de Monsieur le Grand-Prieur de Souvray touchant l'exemption prétendue par ceux de son ordre au territoire d'Orange, et vostre mémoire s'en pourroit prendre à ma paresse apparente, sans que j'eusse à trouver mauvais que vous me prissiez pour un fort négligent exécutair de vos ordres, mais il en va ainsi, où on a besoin du tiers et du quart, et vostre bonté vous dira que personne n'a à répondre que de son fait. J'avoy donc prié un des plus habiles conseillers de nostre Parlement, de m'informer de l'estat de cest affaire et de me dire franchement ce qu'il croyait que Son Altesse y pust faire en faveur dudit ordre à l'instance de Monsieur le Grand-Prieur, que je ²désirerois servir en tout ce qui pourroit dépendre de mon entremise.

Cest honeste personnage a pris la peine de m'expliquer fort au long le pour et le contre de la cause, qui, enfin, est en litispence au Parlement d'Orange et preste à la décision, de laquelle, quoyqu'il ne luy appartienne pas de rien prédire, il ne laisse pas de me tesmoigner, qu'il semble qu'il y a peu à espérer pour l'ordre, qui desjà a eu sentence à son désavantage dès l'an 1601, et, se trouvant ensuite les commandeurs chargez d'une prescription non pas seulement de 30 années, mais de plus de soixante, ne se sont avisez de réveiller l'affaire qu'en 1662, à l'occasion, ce semble, du gouvernement de Monsieur le Commandeur de Gaut, qui en effect, ayant fait surceoir l'affaire par son autorité envers les consuls d'Orange, du droit desquels il est question, bailla du temps à Monsieur le Commandeur de Crochant pour m'en venir présenter une requeste à Paris, dont, ayant envoyé copie auxdits consuls, je me souviens qu'ils m'en escrivèrent fort au

1. Naam geadresseerde autograaf.

2. <diserois>.

long, si bien que le tout ayant esté communiqué icy en conformité de mon | 304 | devoir. La chose en est demeurée là et n'en fut plus parlé.

Vous attendez, Monsieur, que je vous marque ce qui se pourroit obtenir là-dessus de la grace et du plein pouvoir du Souverain. Mais mon homme m'instruit fort bien par avance, que, quand Son Altesse auroit esté induite à gratifier l'ordre d'un brevet d'exemption, l'enregistrement seroit disputé par les consuls, parce que, comme c'est à eux qu'appartient la cotte dont il s'agit et non pas au Prince, la disposition ne luy en compète en aucune manière, à moins que de vouloir faire plier la justice sous la puissance, qu'il n'est pas raisonnable de luy demander. Vous seriez bien surpris, Monsieur, si j'allois icy vous faire une descharge de loix et de paragraphes de digeste et de code, pour justifier tout ce que dessus. Mais je pense vous devoir espargner, sachant bien que, tout ferme et intrepide que je vous ay connu aux mousquettades, un tel bruict seroit capable de vous faire peur.

Il reste que ces Messieurs de l'ordre attendent leur arrest en patience et s'ils succombent qu'ils se contentent de satisfaire à la petite cotte qui ³leur impose aux occasions et laquelle ils ont payé par tant d'années sans contradiction, que sans le fondement du droict, la seule possession doit faire prévaloir les consuls. Finalement que Messieurs les Commandeurs vueillent s'appliquer la règle du bon petit moine Thomas de Kempis. C'est 1. de faire chascun sa charge tellement quellement (je croy qu'ils s'acquittent assez bien de ce premier article); 2. de parler tousjours bien de Monsieur le Prieur et 3. de laisser aller le monde comme il va. Pour mon interest, Monsieur, j'ay à vous supplier de vouloir tousjours bien parler de moy à Monsieur le Prieur, qui est le subject de cest entretien, en l'asseurant que je ne cesse ni ne cesseray jamais de parler de luy comme son grand mérite y oblige tous ceux qui ont l'honneur de le connoistre. C'est à vous, Monsieur, que je suis redevable du bonheur de me trouver de cest | 305 | nombre.

Obligez-moy, s'il vous plaist, de me faire naistre des occasions, où j'aye moyen d'en paroistre un peu plus digne que je ne le parois jusques à présent et ce sera me rendre s'il est possible que je le devienne encor plus que je le suis,

Monsieur,

[etc.]

⁴Postdatum.

Pourez-vous bien vous imaginer, Monsieur, qu'à l'aage où vous me sçavez, je me trouve encor dans la musique pardessus les oreilles? Cela soit honteux ou louable tant qu'il vous plaira; la chose est véritable. Ensuite, je retourne à vous travailler de mes anciennes importunitéz et vous demande la grace de ramentevoir mon très-humble service au très-digne Monsieur de Nielle, qui, je m'assure, ne voudra pas refuser à vostre instance de me gratifier de quelques airs Italiens de son choix, et, notez, de celui de Monsieur de Lionne, auquel je sçay que tout oppressé ⁵d'affaires, qu'il se trouve, il n'est possible de ne gouter tousjours les avant-joyes de la vie céleste qui est la belle Harmonie, dont je me souviens de l'avoir veu si bien juger, que ce qui se trouve approuvé de ces deux illustre censeurs, ne sçauroit estre que dans la dernière perfection. Que si Monsieur de Nielle a la bonté de me trouver aussi quelques pièces des meilleurs auteurs pour ⁶le tiorbe seul, je les payeray en pareille monoye de mon coing, dont je seroy ravi qu'il vueille estre l'arbitre; après quoy je me souçieray peu de toute autre oreille.

3. <luer>.

4. Postscriptum autograaf.

5. <d'affaire>.

6. <la>.

Vertaling

Aan de heer Beringhen.

Den Haag, 6 februari 1670.

Mijnheer,

U zult wellicht enige moeite hebben u de aangelegenheid te herinneren die u mij heeft willen aanbevelen, in opdracht van mijnheer de groot-overste ⁷[Jacques de] Souvray, met betrekking tot de vermeende vrijstelling volgens de leden van zijn orde in het gebied van Orange, en uw herinnering zou mij een schijnbare luiheid kunnen gaan verwijten zonder dat ik bezwaar zou kunnen maken dat u mij een slechte uitvoerder van uw bevelen vindt, maar zo gaat dat nu eenmaal, wanneer men deze en gene nodig heeft, en uw goedheid zal u dan zeggen dat niemand meer kan doen dan waartoe hij in staat is. Ik heb daarom één van de bekwaamste raadslieden van onze rechtbank gevraagd om mij te willen inlichten over de stand van zaken, en mij vrijuit te vertellen wat naar zijn mening Zijne ⁸Hoogheid zou kunnen doen voor de genoemde orde op grond van het verzoek van mijnheer de groot-overste, die ik zou willen dienen in alles wat zou kunnen afhangen van mijn tussenkomst.

Deze integere persoon heeft de moeite genomen mij uitvoerig alle voors en tegens uit te leggen in deze zaak, die in behandeling is bij de Rechtbank van Orange en bijna aan een uitspraak toe is, waarover hij, hoewel het niet aan hem is iets te voorspellen, niet nalaat mij mee te delen dat er volgens hem weinig hoop is voor de orde, die al in 1601 een nadelige uitspraak heeft gehad. Omdat de commandeurs vervolgens gehouden waren aan een verjaringstermijn niet van slechts dertig jaar, maar van meer dan zestig jaar, hebben zij pas in 1662 gemeend om de zaak te heropenen, bij gelegenheid, schijnt het, van het bewind van mijnheer de ⁹commandeur Gaut, die inderdaad, na de zaak te hebben aangehouden door zijn gezag over de consuls van Orange, wier recht in het geding is, tijd gaf aan mijnheer de commandeur Crochant om mij een rekest erover te komen brengen in Parijs, waarvan ik, na een kopie aan genoemde consuls te hebben gestuurd, mij herinner dat zij mij er uitvoerig over schreven, terwijl ik ook alles volgens mijn plicht naar alhier had doorgegeven. Daarbij is de zaak gebleven en er is niet meer over gepraat.

U verwacht nu, mijnheer, dat ik u aangeef wat men hierover mag verwachten van de genade en de volmacht van de soeverein. Maar mijn zegsman heeft mij op voorhand duidelijk gemaakt dat, wanneer Zijne Hoogheid genegen zou zijn de orde met een brevet van vrijstelling te begiftigen, dit zou worden betwist door de consuls, omdat, aangezien deze belasting onder hen ressorteert en niet onder de prins, de beschikking hem geenszins toekomt, behalve wanneer hij het recht onder zijn macht wil laten buigen, wat niet redelijk is om te vragen. U zou verbaasd staan, mijnheer, als ik hier een waternal van wetten en paragrafen uit de ¹⁰pandecten en het wetboek zou loslaten om het bovenstaande te rechtvaardigen. Maar ik meen u dat te moeten besparen, in de wetenschap dat, hoewel u ferm en dapper bent in de gewapende strijd, een dergelijk geweld u misschien bang zou maken.

Dan blijft slechts over dat de heren van deze orde het vonnis over hen geduldig afwachten en dat ze, als hun verzoek wordt afgewezen, zich erin schikken om de geringe belasting te betalen die hun bij gelegenheid wordt opgelegd en die ze zóveel jaren zonder morren hebben betaald en dat zelfs zonder een rechtsgrondslag de heffing aan de consuls toekomt. En tenslotte dat de heren commandeurs zich willen houden aan de regel van de goede kleine monnik Thomas à Kempis, namelijk 1. *dat ieder zijn verplichtingen zo goed mogelijk nakomt* (en ik geloof dat ze zich aardig kwijten van dit eerste artikel), 2. *altijd in positieve zin te spreken over mijnheer de overste*, en 3. *de wereld te laten draaien zoals die draait*. Voor mijn eigen belang, mijnheer, wil ik u vragen zich altijd in positieve zin over mij uit te laten tegenover mijnheer de overste, die het onderwerp

7. Zoon van Gilles de Souvray, de opvoeder van Lodewijk XIII.

8. Willem III.

9. Pierre de Bouc, heer van Gaut.

10. Van Justinianus.

is van dit onderhoud, waarbij u hem moet verzekeren dat ik niet ophoud noch zal ophouden om over hem te spreken zoals zijn grote verdienste allen verplicht die de eer hebben hem te kennen. Aan u, mijnheer, heb ik het te danken dat ik mij tot dat gezelschap kan rekenen.

Doet u mij alstublieft het genoegen voor mij de gelegenheid te scheppen waarin het mij mogelijk is iets waardiger te lijken dan ik tot nu toe kon; zulks zal maken dat ik, indien het mogelijk is, word, nog meer dan ik nu al ben,

mijnheer,

[enz.]

Postscriptum.

Kunt u zich voorstellen, mijnheer, dat ik, op de leeftijd die u bekend is, nog tot over mijn oren in de muziek zit? Dat kan, al naar het u belieft, schandelijk of prijzenswaardig zijn; het blijft een feit. Vervolgens ga ik door u als vanouds met mijn gezeur lastig te vallen en verzoek ik u zo vriendelijk te zijn mijn nederige diensten opnieuw aan te bieden aan de geachte heer [Pierre] de Nielle, die, naar mijn vaste overtuiging, op uw dringend verzoek vast niet zal weigeren mij te begunstigen met enkele Italiaanse liederen van zijn keuze, en, nota bene, van de keuze van de heer [Hugues] de Lionne, van wie ik weet dat het hem, zo geheel door zaken in beslag genomen als hij is, niet mogelijk is voortdurend te genieten van de voorpret van het hemelse leven, te weten de goede muziek, op welk gebied ik hem zó vakkundig heb zien oordelen dat datgene wat door deze twee illustere kenners goed bevonden is, niet anders dan van de hoogste perfectie kan zijn. Als de heer de Nielle zo goed wil zijn daarnaast voor mij enkele werken van de beste componisten voor theorbesolo op te zoeken, zal ik hem met gelijke munt terugbetalen; ik zal verrukt zijn wanneer hij daarvan de censor zou willen zijn. Daarna zal ik mij niet meer druk maken over enige andere luisteraar.
